

Lipiec
Nr 3 (39) 2022
ISSN 2545-0336

 SZPITAL UNIWERSYTECKI NR 1
IM. DR. ANTONIEGO JURASZA
W BYDGOSZCZY 1937

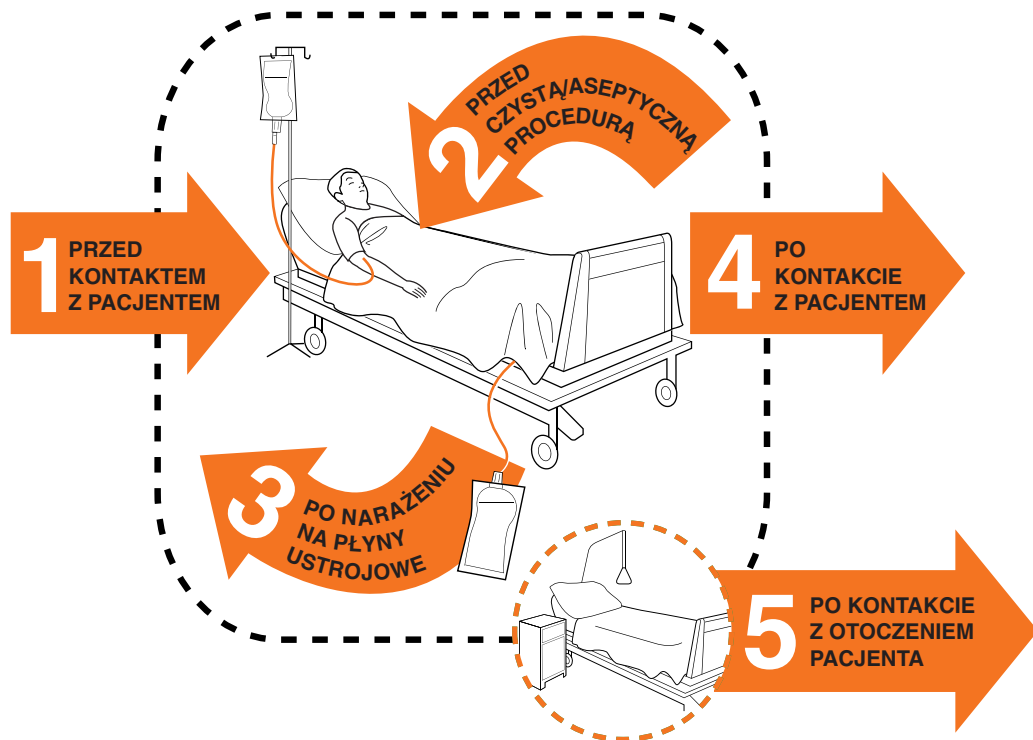
NASZ SZPITAL

www.jurasza.pl

Biuletyn Szpitala Uniwersyteckiego nr 1
im. dr. Antoniego Jurasza w Bydgoszczy

5 MOMENTÓW HIGIENY RĄK

1	PRZED KONTAKTEM Z PACJENTEM	KIEDY? DLACZEGO?	Dezynfekuj ręce przed każdym kontaktem z pacjentem Aby chronić pacjenta przed chorobotwórczymi drobnoustrojami przenoszonymi na Twoich rękach
2	PRZED CZYSTĄ/ASEPTYCZNĄ PROCEDURĄ	KIEDY? DLACZEGO?	Dezynfekuj ręce tuż przed wykonaniem czystej/aseptycznej procedury Aby chronić pacjenta przed chorobotwórczymi drobnoustrojami, również pochodzącymi od niego samego
3	PO NARAŻENIU NA PŁYNY USTROJOWE	KIEDY? DLACZEGO?	Dezynfekuj ręce po możliwym kontakcie z płynami ustrojowymi (również po zdjęciu rękawic) Aby chronić siebie i otoczenie przed chorobotwórczymi drobnoustrojami
4	PO KONTAKCIE Z PACJENTEM	KIEDY? DLACZEGO?	Dezynfekuj ręce bezpośrednio po kontakcie z pacjentem i jego najbliższym otoczeniem Aby chronić siebie i otoczenie przed chorobotwórczymi drobnoustrojami
5	PO KONTAKCIE Z OTOCZENIEM PACJENTA	KIEDY? DLACZEGO?	Dezynfekuj ręce po dotknięciu jakiegokolwiek przedmiotu z otoczenia pacjenta, gdy opuszczasz to otoczenie – nawet jeśli nie miałeś kontaktu z pacjentem Aby chronić siebie i otoczenie przed chorobotwórczymi drobnoustrojami

World Health
Organization

Patient Safety
A World Alliance for Safer Health Care

SAVE LIVES
Clean Your Hands

Łączyć, albo nie łączyć - oto jest pytanie...

Za nami gorąca emocjonalnie wiosna, a przed nami upalne lato. Myślę, że dla większości Czytelników naszego biuletynu, tytuł dzisiejszego wstępniaka jednoznacznie wskazuje na to, jaki problem zdecydowałem się tym razem poruszyć. Audyt szpitali uniwersyteckich, którego głównym celem było wskazanie drogi poprawy efektywności funkcjonowania naszych jednostek, rozgrzał do czerwoności dyskusję w tym temacie. Już na długo przed sformułowaniem ostatecznych wniosków w przestrzeni publicznej pojawiło się „gotowe rozwiązanie” – KONSOLIDACJA. W ślad za tym mogliśmy usłyszeć i przeczytać różne, mniej lub bardziej kuriozalne pomysły, które rzekomo miał za sobą nieść ten projekt. Oczywiście wszystkie negatywnie wpływające na zmianę, czy też ograniczanie dostępności do świadczeń medycznych mieszkańcom naszego miasta i regionu.

Pozwolę sobie, jako jeden z uczestników merytorycznej dyskusji w tym obszarze wskazać, że wiele z tych stwierdzeń było po prostu nieprawdziwych. Z dużą osobistą przykrością usłyszałem, i to z ust prominentnych polityków naszego regionu, że powodem potencjalnej konsolidacji miałyby być ratowanie finansów Szpitala Jurasza. Warto w tym miejscu przypomnieć, że nasz szpital tylko od 8 lat spłacił 40 mln zł swojego historycznego zadłużenia, od wielu lat uzyskując dodatnie wyniki finansowe. Tak więc sytuacja Jurasza w tych trudnych czasach jest całkiem niezła, szczególnie jeśli porównamy ją z okresem nieodległej przeszłości, lub też weźmiemy pod uwagę dużą liczbę jednostek pogarszających swoje wyniki. Inną stawianą tezą było ograniczenie świadczeń medycznych, realizowanych w ramach potencjalnie połączonej struktury. Nic bardziej mylnego. Szpitale potrzebują większych wartości kontraktów, a żeby je zrealizować musi być wykonana większa liczba świadczeń. Przewijały się także absurdalne informacje o rzekomej likwidacji jednego Szpitalnego Oddziału Ratunkowego, czy też tworzenia 90. łóżkowych oddziałów. Mieszkańcy Bydgoszczy i okolic wiedzą, a statystki to potwierdzają, że 90% przyjęć pilnych zabezpieczają SOR-y szpitali uniwersyteckich, w związku z powyższym, nikt o zdrowych zmysłach nie podejmie decyzji o zamknięciu jednego z nich. W moim odczuciu chyba największym przekłamaniem, jakie pojawiło się w publicznym obiegu było zamknięcie projektu inwestycji wieloletniej Szpitala Bizziela, czyli rezygnacja lekką ręką z 300, a może i więcej milionów

złotych – dawno nie słyszałem nic bardziej absurdalnego. Przekłamań można by wskazywać więcej, ale ograniczona forma wstępniaka niestety mi to uniemożliwia.

Z drugiej strony, w toku prowadzonej dyskusji nad potencjalną opcją połączenia szpitali można by postawić pytania – czy w dobie braków kadrowych personelu medycznego na rynku pracy nie byłoby zasadnym szukanie rozwiązań koordynujących procesy dyżurów medycznych, czy skonsolidowane i lepiej zintegrowane zespoły naukowców obydwu szpitali nie spowodują bardziej dynamicznego rozwoju badań naukowych, czy aktualne i projektowane na przyszłość wyposażenie w sprzęt medyczny obu jednostek może być lepiej, efektywniej wykorzystane z korzyścią dla naszych pacjentów? Takich pytań istnieje wiele, bo i korzyści z potencjalnej konsolidacji może być wiele. **Warunek jest tylko jeden - projekt musi się udać, a bez akceptacji jego założeń przez społeczność obydwu szpitali może to być bardzo trudne jeśli nie, wręcz niemożliwe.**

Tytuł dzisiejszego wstępniaka oczywiście nawiązuje do sławnego, pytania Hamleta „to be or not to be”. Znaczący literatury Szekspira dokładnie wiedzą, że pytanie to, jest de facto dylematem głównego bohatera, który staje przed strategicznym wyborem pomiędzy przyjęciem biernej a czynnej postawy. Zastanawiam się, jaka byłaby odpowiedź, gdyby nurtujące nas wszystkich pytanie „łączyć albo nie łączyć” zmienić na „działać albo nie działać”? I z tym pytaniem na letnie rozmyślenia zostawiam Państwa, życząc udanych wakacji.

*dr Jacek Kryś
Dyrektor Szpitala*

XI Zjazd Polskiego Towarzystwa Onkologii i Hematologii Dziecięcej w Bydgoszczy

W dniach 2-4 czerwca 2022 r. w budynku Opery Nova odbył się XI Zjazd Polskiego Towarzystwa Onkologii i Hematologii Dziecięcej (PTOHD). Zjazd został zorganizowany przez Klinikę Pediatrii, Hematologii i Onkologii. Przewodniczącym Komitetu Naukowego i Organizacyjnego był prof. Jan Styczyński, a prof. Mariusz Wysocki był Przewodniczącym Honorowym obydwu Komitetów. Bydgoszcz gościła uczestników Zjazdu PTOHD po raz drugi, gdyż pierwszy Zjazd odbył się w roku 2001, właśnie w Bydgoszczy. Obecny Zjazd odbył się po raz pierwszy w formie stacjonarnej po 4 latach, a przerwa była spowodowana pandemią COVID-19 i wypełniona spotkaniami on-line. W Zjeździe wzięła udział rekordowa liczba uczestników. Poza onkologami i hematologami dziecięcymi, w Zjeździe uczestniczyli immunolodzy, chirurdzy dziecięcy, genetycy, mikrobiolodzy, radioterapeuci, radiolodzy, laryngolodzy i diagnosty laboratoryjni, co podkreśliło interdyscyplinarność pracy w onkologii i hematologii dziecięcej, a także interdyscyplinarność wielu sesji, jak i całego Zjazdu. Była też grupa rezydentów i studentów. Patronat nad Zjazdem objął Prezydent Miasta Bydgoszczy i Prorektor UMK ds. Collegium Medicum, a patronat medialny portal: onkologia-dziecieca.pl. Hasłem przewodnim Zjazdu było „Status quo et quo vadis”, które nawiązywało do pytania „Gdzie jesteśmy, dokąd zmierzamy”. Tematy przewodnie Zjazdu to: interdyscyplinarne podejście w onkologii i hema-

tologii dziecięcej, nowoczesna diagnostyka w onkologii i hematologii dziecięcej; status quo et quo vadis w onkologii i hematologii dziecięcej.

Podczas ceremonii otwarcia uczestnicy połączyli się online ze Szpitalem St Jude w Memphis, USA, którego przedstawiciele koordynują na skalę międzynarodową pomoc dla dzieci onkologicznych z Ukrainy w czasie wojny, a przez kilka tygodni byli w Polsce i pracowali wspólnie z lekarzami z PTOHD. W efekcie tych działań, aktualnie ponad 300 dzieci ukraińskich jest leczonych w polskich klinikach onkologii i hematologii dziecięcej. Nasza Klinika, w latach 2015-2020 prowadziła

Prof. Jan Styczyński i prof. Tomasz Szczepański, prezes Polskiego Towarzystwa Onkologii i Hematologii Dziecięcej

program transplantacji szpiku dla dzieci ukraińskich, a prof. Styczyński uczestniczył w programie szkoleń transplantacyjnych dla lekarzy ukraińskich. W Zjeździe uczestniczył Prezydent SIOP Europe (Międzynarodowe Towarzystwo Onkologii Dziecięcej), który wygłosił dwa wykłady i przedstawił informacje o aktywności SIOP. Wykład inauguracyjny wygłosił prof. Mariusz Wysocki pt. „Nerwiakowłókniakowość typu 1: guzy nowotworowe - nowe terapie i jak je praktycznie wykorzystać”.

Zjazd to najważniejsze naukowe i edukacyjne wydarzenie każdego Towarzystwa Naukowego. Ten Zjazd pokazał jaki postęp dokonał się w onkologii i hematologii dziecięcej. W dniach 2-4 czerwca 2022 r. Bydgoszcz stała się stolicą polskiej onkologii i hematologii dziecięcej. Wspólnie omawiano sukcesy i porażki, problemy i nadzieje PTOHD. Uczestnicy zgodnie uznali, że Bydgoszcz to jedno z najpiękniejszych miast Polski.

*prof. Jan Styczyński
Klinika Pediatrii, Hematologii i Onkologii*

Wyróżnienie dla prof. Jana Styczyńskiego za współtworzenie idei ratującej życie!

Konsultant Krajowy w dziedzinie onkologii i hematologii dziecięcej prof. dr hab. n. med. Jan Styczyński został uhonorowany statuetką „za współtworzenie idei ratującej życie” przez Fundację DKMS z okazji 10-tysięcznego przeszczepu szpiku od dawcy Fundacji. Prof. Jan Styczyński jest dawcą komórek krwiotwórczych, prawdopodobnie jako jedyny transplantolog w Polsce. Prof. Styczyński od wielu lat współpracuje z Fundacją DKMS i jako ekspert uczestniczy w programach edukacyjnych dla dawców komórek krwiotwórczych i dla ośrodków pobierających komórki.

Fundacja DKMS działa w Polsce od roku 2008. Od tego czasu liczba dawców w Polsce zwiększyła się 70-krotnie. Od czasu pierwszego udanego przeszczepienia szpiku na świecie w roku 1957, do roku 2019 wykonano w sumie ponad 1,5 miliona przeszczepień, a każdego roku ta liczba zwiększa się o ponad 80 tysięcy.

W ostatnich tygodniach na świecie zarejestrowano 40-milionowego potencjalnego dawcę komórek

krwiotwórczych (w tym 800 tysięcy to dawcy komórek krwi pępowinowej). W Polsce ponad 2 miliony osób zadeklarowało chęć bycia dawcą komórek. Zarówno pod względem liczby dawców, jak i odsetka dawców w całej populacji, Polska jest na piątym miejscu na świecie. Efektem tego jest ewidentna korzyść dla polskich pacjentów, gdyż obecnie 65% przeszczepień komórek krwiotwórczych w Polsce jest przeprowadzanych od polskich dawców.

Odnaczenia za zasługi dla ochrony zdrowia

27 kwietnia br., w Urzędzie Wojewódzkim w Bydgoszczy odbyła się uroczystość wręczenia odznaczeń państwowych „za zasługi dla ochrony zdrowia” osobom, które swoją pracą i działalnością przyczyniają się do rozwoju Polski i poprawy jakości życia mieszkańców naszego regionu. Z rąk Wicewojewody Kujawsko-Pomorskiego Józefa Ramlau odznaczenia odebrali m.in.: Pani dr n. med. Iwona Urbanowicz, lekarz Kliniki Medycyny Ratunkowej, Pani Agnieszka Kaszewska, pielęgniarka oddziałowa Kliniki Chirurgii Plastycznej, Pan Jan Słysz, pielęgniarnik oddziałowy

Kliniki Neurologii oraz wieloletnia Pielęgniarka Naczelna naszego szpitala Pani Aleksandra Szczypiorska. Serdecznie gratulujemy!

Uroczystość zwińczył występ Pana Grzegorza Duzińskiego, dziennikarza, który ma na koncie nagrodę Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich „za wybitne osiągnięcia dziennikarskie”. Obecnie, jako osoba niewidoma kieruje Fundacją Światłownia, która prowadzi klub w Bydgoszczy przy Św. Trójcy 15. Odbyło się w nim już wiele koncertów. Wykonał pieśni do tekstów m.in. Zbigniewa Herberta i Jacka Kaczmarskiego.

Rada ds. Chorób Rzadkich

Minister Zdrowia, Zarządzeniem z dnia 26 maja 2022, powołał Radę ds. Chorób Rzadkich. Celem jej ustanowienia jest wsparcie merytoryczne Ministra przy realizacji Planu dla Chorób Rzadkich. Miło nam poinformować że w skład Rady weszło troje lekarzy z naszego szpitala: prof. dr hab. Olga Haus – Przewodnicząca Polskiego Towarzystwa Genetyki Człowieka, dr hab. Sylwia Kołtan, prof. UMK – konsultant krajowy w dziedzinie immunologii klinicznej, Klinika Pediatrii, Hematologii i Onkologii oraz prof. dr hab. Jan Styczyński – konsultant krajowy w dziedzinie onkologii i hematologii dziecięcej, Klinika Pediatrii, Hematologii i Onkologii.

Do zadań Rady należy:

- inicjowanie oraz monitorowanie pod względem merytorycznym realizacji poszczególnych etapów realizacji Planu dla Chorób Rzadkich,

- powoływanie zespołów eksperckich realizujących poszczególne obszary Planu dla Chorób Rzadkich,
- koordynacja współpracy pomiędzy Ośrodkami Ekspertskimi Chorób Rzadkich (OECR),
- opracowanie modelu i zasad współpracy OECR z ośrodkami genetyki klinicznej lub medycznej oraz z poradniami genetycznymi,
- opracowanie i przeprowadzenie cyklu szkoleń dla przedstawicieli OECR w zakresie stosowania wielkoskalowych badań genomowych,
- opracowanie rekomendacji tworzenia i zasad działania specjalistycznych konsultacyjnych zespołów medycznych w zakresie wielkoskalowej diagnostyki genomowej chorób rzadkich w OECR;
- nadzorowanie prac Rady Naukowej do spraw Rejestrów Chorób Rzadkich oraz Rady Naukowej Platformy Informacyjnej „Choroby Rzadkie”.

Nasz szpital z certyfikatem „Szpital bez bólu”

Z dumą i ogromną radością informujemy, że Szpital Uniwersytecki nr 1 w Bydgoszczy otrzymał certyfikat „Szpital bez bólu”, który jest potwierdzeniem wdrożenia, i stosowania najwyższych standardów leczenia bólu. Osiągnięty sukces to zasługa personelu medycznego naszego szpitala, który podczas certyfikacji reprezentował lek. Waldemar Cyrankiewicz.

Projekt certyfikacji placówek zdrowia zainicjowały w 2010 r. Polskie Towarzystwo Badania Bólu oraz Polskie Towarzystwo Anestezjologii i Intensywnej Terapii, Towarzystwo Chirurgów Polskich, Polskie Towarzystwo Ginekologiczne, a także Polskie Towarzystwo Ortopedyczne i Traumatologiczne. Początkowo program obejmował standardy postępowania w bólu pooperacyjnym, ale w związku z wejściem w życie 11 maja 2017 r. nowelizacji ustawy o prawach pacjenta, program certyfikacji został poszerzony o zagadnienia dotyczące leczenia bólu przewlekłego.

Uzyskanie przez szpital certyfikatu „Szpital bez bólu” wiązało się z koniecznością spełnienia szeregu wymagań i podjęcia licznych działań, określonych w kryteriach certyfikacji. Wprawdzie leczenie bólu jest stałym elementem praktyki klinicznej, jednakże wymaga doskonalenia tak, aby pozostawało zgodne z aktualnymi zaleceniami i wytycznymi postępowania. Terapia przeciwbólowa każdorazowo wymaga indywidualnej oceny stanu pacjenta, która powinna uwzględniać etiologię i natężenie bólu, jego charakterystykę czasową, czynniki, które go wywołują i nasilają, a także wpływu bólu na aktywność, i funkcjonowanie pacjenta. We właściwej terapii bólu istotne jest również uwzględnienie informacji o skuteczności dotychczas podjętych terapii, a także monitorowanie efektów zastosowanego leczenia, w tym bieżącego reagowania na występujące niepożądane działania stosowanych leków.

Podążanie za realizacją najwyższej jakości standardów leczenia bólu wiąże się z koniecznością ustawicznego kształcenia. Przystępując do projektu prawie 1200 pracowników medycznych – lekarzy, pielęgniarek, położnych i ratowników medycznych z naszego szpitala, uczestniczyło w szkoleniach z zakresu tematyki

bólu pooperacyjnego i bólu przewlekłego. Opracowano również materiały dla pacjentów dotyczące określonego rodzaju bólu i metod jego uśmierzenia. Właściwe leczenie bólu wymaga także doskonalenia w zakresie prowadzonej dokumentacji medycznej, co wiąże się z koniecznością wzmożenia okresowej kontroli oraz analizy stosowanych schematów leczenia, stanowiących punkt wyjścia do rozpoczęcia dyskusji klinicznej w poszukiwaniu bezspornych standardów postępowania przeciwbólowego.

Uzyskany certyfikat „Szpital bez bólu” przyznawany jest na okres trzech lat, jednakże powyższe zobowiązuje personel medyczny do ciągłego doskonalenia zawodowego w zakresie oceny, monitorowania oraz leczenia bólu pooperacyjnego i przewlekłego, jednocześnie przyczyniając się do podnoszenia standardu opieki nad pacjentem, a także stając się gwarantem jakości udzielanych świadczeń zdrowotnych.

dr Teresa Branicka-Bonusiak

Problemy współczesnego anestezjologa 2022

W dniach 10-11.06.2022 r. w Bydgoszczy odbyła się konferencja naukowo-szkoleniowa z cyklu „Problemy współczesnego anestezjologa”, zorganizowana przez zespół z Katedry Anestezjologii i Intensywnej Terapii Collegium Medicum im. L. Rydygiera w Bydgoszczy UMK w Toruniu, Wojewódzkiego Szpitala Obserwacyjno-Zakaźnego im. Tadeusza Browicza, Regionalnego Centrum Pozaustrojowych Technik Wspomagania Czynności Wątroby Oddziału Anestezjologii i Intensywnej Terapii, Katedry Geriatrii oraz Kliniki Transplantologii i Chirurgii Ogólnej.

Konferencja prowadzona przez dr hab. med. Katarzynę Sierakowską, prof. UMK i dr Przemysława Słomkowskiego, składała się z sesji praktycznych, w tym sesji kół studenckich oraz sesji plenarnych.

Podczas pierwszej sesji praktycznej, prowadzonej przez zespół kierowany przez dr n. med. Martę Podhorecką, odbyły się warsztaty USG i urządzeń do CRRT, ergospirometrii oraz symulacji odczuć starczych. Podczas sesji kół studenckich dr Jakub Husejko (Katedra i Klinika Geriatrii Collegium Medicum w Bydgoszczy) zaprezentował profil działalności i historię Interdyscyplinarnego Koła Naukowego Geriatrii (opiekun Koła: prof. dr hab. med. Kornelia Kędziora-Kornatowska), a studentki z Studenckiego Koła Naukowego Anestezjologii i Intensywnej Terapii (opiekun Koła:

dr hab. med. Katarzyna Sierakowska, prof. UMK; prowadzenie sesji: dr Michalina Kołodziejczak, dr Adam Arndt) przybliżyły aktualne problemy anestezjologów i intensywiistów („PTSD wśród pracowników OIT” - Karolina Rogacka, „Analiza czynników ryzyka, lekooporności bakterii oraz występowania zakażeń z udziałem *Pseudomonas aeruginosa* u pacjentów leczonych w Klinice Anestezjologii i Intensywnej Terapii w SU nr 1 im. dr. A. Jurasza w Bydgoszczy w latach 2015-2019” - mgr Paulina Szarwas, oraz „Delirium” - Urszula Muraszko-Kuźma).

W sesjach plenarnych pt.: „Leczenie nerkozastępcze: CRRT i przeszczepienie nerki”, „Anestezjologia dziecka” oraz „Sztuczna Inteligencja w medycynie” uczestniczyli prelegenci z ośrodków polskich i zagranicznych: Prof. Zsolt Molnár - kierownik Kliniki Anestezjologii i Intensywnej Terapii Uniwersytetu w Szeged na Węgrzech, Prof. Claudio Ronco - kierownik Oddziału Nefrologii ze stacją dializ w Szpitalu San Bortolo w Vicenzie oraz kierownik International Renal Research Institute of Vicenza (IRRIV), dr hab. med. Jarosław Czerwiński - Zastępca Dyrektora ds. medycznych Centrum Organizacyjno-Koordynacyjnego ds. Transplantacji Poltransplant w Warszawie, dr n. med. Magdalena Mierzewska-Schmidt - specjalista anestezjologii i intensywnej terapii z Oddziału Klinicznego Anestezjologii, Intensywnej Terapii i Opieki Pooperacyjnej UCK WUM w Warszawie i dr n. med. Marcin Rawicz - specjalista anestezjologii i intensywnej terapii z Warszawskiego Szpitala dla Dzieci SPZOZ. Grono interdyscyplinarnych wykładowców stanowili także reprezentacji Katedry Informatyki Stosowanej, Wydziału Fizyki, Astronomii i Informatyki Stosowanej Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu - dr hab. Rafał Adamczak, prof. UMK i mgr inż. Michał Joachimiak, Katedry i Kliniki Anestezjologii i Intensywnej Terapii Szpitala Uniwersyteckiego nr 1 im. dr A. Jurasza w Bydgoszczy CM UMK - dr hab. med. Katarzyna Sierakowska, prof. UMK i dr n. med. Michalina Kołodziejczak, Katedry i Kliniki Geriatrii - dr Jakub Husejko oraz Kliniki Transplantologii i Chirurgii Ogólnej - dr n. med. Aleksandra Woderska-Jasińska. Organizatorzy składają podziękowania prelegentom i uczestnikom za udział w konferencji.

dr hab. med. Katarzyna Sierakowska, prof. UMK

dr n. med. Przemysław Słomkowski

dr n. med. Michalina Kołodziejczak

dr n. med. Aleksandra Woderska-Jasińska

Podsumowanie Ogólnopolskiego Programu Badań Profilaktycznych „Diagnostyka tętniaków aorty brzusznej”

W grudniu 2021 r. zakończył się Ogólnopolski Program Badań Profilaktycznych „Diagnostyka tętniaków aorty brzusznej”. Program realizowano ze środków finansowych, będących w dyspozycji Ministra Zdrowia w ramach „Programu Profilaktyki i Leczenia Chorób Układu Sercowo-Naczyniowego POLKARD na lata 2017-2021”.

Badania skierowano do osób w wieku 65 lat i powyżej, z grup ryzyka, czyli takie, które paliły papierosy, chorowały na nadciśnienie tętnicze lub chorobę wieńcową, czy też hiperlipidemię.

Szpital Uniwersytecki nr 1 im. Antoniego Jurasza w Bydgoszczy był jedynym miejscem w naszym województwie wyznaczonym do jego przeprowadzenia. Jednostką odpowiedzialną za jego przeprowadzenie była Klinika Chirurgii Naczyniowej i Angiologii, której Kierownikiem jest prof. dr n. med. Arkadiusz Jawień. Osobą odpowiedzialną za koordynację badań oraz sprawozdawczość był dr n. med. Łukasz Woda. Badania ultrasonograficzne wykrywające tętniaka aorty brzusznej wykonywał: dr n. med. Paweł Brazis, lek. Maciej Lewandowski oraz dr n. med. Łukasz Woda. Należy pamiętać także o pracy, jaka została wykonana przez sekretarki medyczne z Kliniki Chirurgii Naczyniowej, Panią Hannę Malikowską, Ilonę Jarzembką oraz Katarzynę Bzdawkę, które rejestrowały pacjentów na badanie. Szczególne podziękowania należą się także Pani Ewie Lewandowskiej z Katedry Medycyny Sądowej, która wykazała duże zaangażowanie w lokalną promocję Programu Przesiewowego oraz nieocenioną pomoc organizacyjną.

Informacje o Programie Przesiewowym rozpowszechniane były w naszym województwie za pomocą spotów reklamowych w TVP Bydgoszcz, artykułów w lokalnej prasie, informacji płynących z lokalnych rozgłośni radiowych, czy też były dostarczane w formie ulotek i plakatów do lekarzy rodzinnych. Dzięki tak skutecznej akcji promocyjnej w naszym województwie, przeprowadzono łącznie 1550 badań przesiewowych, wykrywając aż 55 tętniaków aorty brzusznej. Wykryto je u blisko 6% mężczyzn i 1% kobiet spośród badanej grupy. Około jedna dziesiąta pacjentów z wykrytym tętniakiem wymagała przyspieszonej interwencji chirurgicznej. Pozostała grupa została objęta opieką Poradni Chirurgii Naczyniowej działającej przy naszym Szpitalu.

dr Łukasz Woda podczas badania pacjenta

W skali całego kraju wykonano ponad dwadzieścia tysięcy badań, wykrywając łącznie 872 tętniaki aorty brzusznej.

Warto nadmienić, iż to właśnie doświadczenia płynące z naszego województwa, które za sprawą Pana prof. dr n. med. Arkadiusza Jawienia, doprowadziły do przeprowadzenia pierwszych w naszym kraju zakrojonych na szeroką skalę badań przesiewowych w kierunku wykrywania tętniaka aorty brzusznej w latach 2009-2011, stały się niejako „kamieniem węgielnym” dla przeprowadzonego Programu Ogólnopolskiego. Teraz, pozostaje już tylko pytanie, czy ten Program, który okazał się dużym sukcesem klinicznym i organizacyjnym oraz dobrze przysłużył się samym chorym, uda się kontynuować w niedalekiej przyszłości i czy znajdą się na niego środki z Ministerstwa Zdrowia. Działania w tym kierunku prowadzi Polskie Towarzystwo Chirurgii Naczyniowej i pozostaje wierzyć, że będziemy jako kraj w gronie kilkunastu już narodów Unii Europejskiej, które takie programy prowadzą w sposób systemowy, a nie tylko sporadycznie.

dr Łukasz Woda

Nikt nie lubi poniedziałku

Pamiętacie ten słynny kadr z Bohdanem Łazuką w roli głównej z kultowego polskiego filmu z lat siedemdziesiątych „Nie lubię poniedziałku”?

Niepewnym chodem, wytyczanym przez szynę tramwajową, główny bohater próbował dostać się do domu w poniedziałkowy poranek w samym sercu ówczesnej Warszawy. Leniwie budziło się życie na ulicach i budowach stolicy, mleczarze stukotem pełnych butelek z mlekiem, rozwożonych po sennych, uśpionych blokowiskach, obwieszczali mieszkańcom zaspanych dzielnic miasta nowy dzień.

Gdyby to był pierwszy kadr z filmu o naszym życiu, o życiu pracujących medyków, wątek szyn tramwajowych całkowicie bym oczywiście „wycięła”, bowiem redakcje brukowców zbierają obfite żniwo z takich właśnie tematów i czyhają tylko na podobne doktorskie wpadki (jaki atrakcyjny temat na pierwszą stronę wydania! Już widzę te nagłówki! I... zdjęcia!). Zaś wysokość mandatów za wykroczenia drogowe według najnowszych paragrafów prawa ostudzi zapędy każdego śmiałka, który chciałby powtórzyć ten filmowy manewr i trafić do domu drogą... wzdłuż torów tramwajowych!

Dla większości z nas poniedziałek zaczyna się nerwowo w gigantycznym korku komunikacyjnym we własnym samochodzie. W radio samochodowym w tym samym czasie słyszymy same niepoprawiające nastroju newsy: o wybuchających bombach zamachowców, okrutnych dla swych dzieci ojcach bądź matkach, kryzysie migracyjnym w Europie... Obecnie poza tym niestety każdy nasz dzień to smutny raport z pola walki w Ukrainie. Nie sposób odeprzeć od siebie zalewającą nas od rana falę nieszczęść ludzkich z tą wojną związanych. Do tego dodajmy informacje

o bezlitośnie windowanych cenach benzyny i rosnących ratach kredytów oraz permanentnym niedostatku lekarzy i pielęgniarek w szpitalach... Ech!

Nie przełączam się zwykle w samochodzie o tej porze w poniedziałek na inną stację radiową, bo po godzinie siódmej wszędzie jest po prostu to samo.

W pracy zaś szef od drzwi krzywo patrzy, gdy spóźnienie w furkocie zadyszki zaburza rytmiczne czytanie raportu zmęczonego lekarza dyżurnego. Klinika zapełniona jest weekendowymi przyjęciami pacjentów o niejasnych rozpoznaniach chorobowych do rozszyfrowania przez następne dni. Wszyscy biegną jak w amoku, a goniec z dyrekcji przynosi z bładym uśmiechem na ustach kolejne rozporządzenie NFZ, za co to nas znowu mogą ukarać grzywną, a za co to szpitalowi nie zapłacą itd, itp...

Jak myślicie, czy gdyby te poranne poniedziałkowe „sceny z życia lekarzy” nagrać na taśmę filmową, to byłoby to komedia, tragedia, czy raczej film sensacyjny? W tym krótkim tekście, inspirowanym polską klasyką filmową, przyjrzymy się jak w lustrze naszej otaczającej rzeczywistości – raz przez lupę i z powagą, raz przez skrzywiony okular satyryka. Wszak w życiu też tak jest – raz strasznie, a raz śmiesznie. W końcu to jednak nasze codzienne bytowanie i przeżywanie, nasz codzienny los. Warto się nad nim chwilę zastanowić.

A pesymistom spieszę donieść coś na poprawę nastroju: w poniedziałku jest jednak jakaś dobra rzecz – zawsze poprzedza p i i q t e k !

dr hab. Beata Januszko-Giergielewicz, prof. UMK

Zdrowe przekąski dla małych pacjentów z Ukrainy

Od początku wojny w Ukrainie do Pediatrycznej Izby Przyjęć w naszym szpitalu zgłaszają się ukraińskie dzieci z problemami zdrowotnymi. W ramach pomocy i wsparcia w odpowiedzi na zapotrzebowanie poza opieką medyczną, która jest naszą podstawową działalnością zespół pracowników Pediatrycznej Izby Przyjęć zorganizował akcję pomocy - zbiórkę produktów żywnościowych, której głównym i jedynym sponsorem jest pani dr Katarzyna Klucz, lekarz rodzinny.

Po wstępnej diagnostyce i w porozumieniu z lekarzem Pediatrycznej Izby Przyjęć dzieci mogą umilić sobie czas pobytu w szpitalu dowolnymi produktami. Są to soki, woda, przeciera owocowe, kanapki, lizaki, batony, itp.

Beata Sobieszczyk

Rehabilitacja kardiologiczna

Największym zagrożeniem zdrowotnym polskiego społeczeństwa są choroby układu sercowo-naczyniowego. Rehabilitacja kardiologiczna minimalizuje skutki chorób serca, ułatwiając proces zdrowienia, poprawę sprawności fizycznej i dobrostanu psychicznego. Zakład Rehabilitacji Kardiologicznej i Promocji Zdrowia rozpoczyna udzielanie pełnopłatnych usług rehabilitacji kardiologicznej ambulatoryjnej, realizowanych poza ustawą o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Zapraszamy na rehabilitację kardiologiczną pacjentów: po zawale serca, po zabiegowym leczeniu choroby wieńcowej (PTCA), po zabiegach kardio-chirurgicznych (CABG), z niewydolnością serca oraz z nadciśnieniem tętniczym – wymienia prof. dr hab. Aldona Kubica, Kierownik Zakładu Rehabilitacji Kardiologicznej i Promocji Zdrowia. Korzyści wynikające z rehabilitacji kardiologicznej to przede wszystkim zmniejszenie ryzyka wystąpienia zawału serca i udaru mózgu, poprawa ogólnego stanu zdrowia, zwiększe-

nie zdolności do pracy u pacjentów z chorobami układu sercowo-naczyniowego, zmniejszenie poziomu depresji, lęku i stresu. Rehabilitacja pomaga zmieniać styl życia na prozdrowotny, zwiększa wydolność fizyczną oraz niezaprzeczalnie wydłuża życie!

Pakiet rehabilitacyjny zawiera gimnastykę grupową kardiologiczną i oddechową, trening kardiologiczny nadzorowany, konsultację kardiologiczną, psychologiczną i dietetyczną, a także specjalistyczną opiekę lekarską, fizjoterapeutyczną i pielęgniarstwa. Oferujemy również badania laboratoryjne: morfologia krwi, jonogram, glukoza w surowicy, kreatynina, lipidogram, NT-proBNP oraz badania diagnostyczne: EKG z opisem, próba wysiłkowa, echo serca.

Szczegółowe informacje:

**Zakład Rehabilitacji Kardiologicznej
i Promocji Zdrowia**

e-mail: rehkarдио@jurasza.pl

tel. 52 585 77 09, 52 585 77 10

Pracownicy ocenili szpital

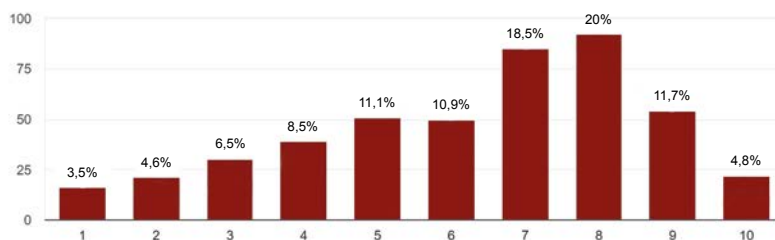
Szpital Jurasza regularnie monitoruje wskaźniki satysfakcji pracowników, poprzez przeprowadzanie badania satysfakcji. Poniżej prezentujemy slajd przedstawiający dane statystyczne z badania przeprowadzonego w roku 2021 w zakresie ogólnego zadowolenia z pracy. W zaprezentowanym okresie zaobserwowano, że ogólny stopień zadowolenia z pracy w naszym szpitalu od kilku lat utrzymuje się na podobnym poziomie. Nastąpił wzrost liczby pracowników zadowolonych z pracy w szpitalu, co ma odzwierciedlenie w najwyższej ocenie. Na uwagę

zasługuje fakt, iż z roku na rok co raz więcej pracowników szpitala uczestniczy w badaniu satysfakcji. Badanie jest całkowicie anonimowe, przeprowadzane w systemie on-line. Dla przykładu w 2019 roku były to 252 osoby, w 2020 roku 310 osób, natomiast w 2021 roku aż 451 respondentów. Zwiększenie liczby przesłanych kwestionariuszy pozwala na bardziej efektywną analizę zebranych danych. W kolejnym numerze biuletynu zaprezentujemy pełen raport z przeprowadzonego badania.

Paweł Ruczyński

7. Ogólny stopień zadowolenia z pracy w szpitalu (w skali 1-10)

odpowiedzi

Symulacja zdarzenia masowego w Klinice Medycyny Ratunkowej

25 kwietnia Klinika Medycyny Ratunkowej wzięła udział we wspólnych ćwiczeniach symulacyjnych ze zdarzenia masowego. W akcji wzięły udział służby z naszego regionu, m.in.: Komenda Miejska Policji w Bydgoszczy, Straż Pożarna, Lotnicze Pogotowie Ratunkowe, WSPR Bydgoszcz, Toruń, Świecie i Chojnice, Centrum Powiadomienia Ratunkowego Bydgoszcz, Szpital Uniwersytecki nr 2, X Wojskowy Szpital Kliniczny oraz studenci Koła Medycyny Ratunkowej CM UMK. Transport medyczny „poszkodowanych pacjentów” zapewniła Medycyna dla sportu – Ratownictwo-Transport Medyczny. Ćwiczenia polegały na symulacji groźnego wypadku drogowego na jednej z podbydgoskich dróg z udziałem autobusu wiozącego studentów oraz dwóch samochodów – osobowego i dostawczego. Dziękujemy pracownikom naszego szpitala oraz studentom CM UMK za aktywny udział w ćwiczeniach.

Magdalena Michulka-Kuraś

30 000 oświadczeń woli.

Decyzja, która może uratować życie

Z inicjatywy bydgoskiego ośrodka transplantacji nerek w okresie marzec-maj 2022 r. 30 tysiącom studentów uczelni w Bydgoszczy i Toruniu przekazano druki oświadczeń woli.

W Collegium Medicum UMK 2300 szt. zostało przekazanych studentom przez członków Samorządu Studentów Collegium Medicum (1700 szt.) oraz organizację IFMSA (600 szt.).

Oświadczenia woli zostały zamieszczone w książeczkach reklamowych w ramach projektu, który od 15 lat jest realizowany cyklicznie (na początku semestrów akademickich) wśród maturzystów i studentów z 20 miast w Polsce. Książeczki wydawane są w poręcznym formacie A6, dzięki czemu adresaci mogą nosić je przy sobie. Ostatnia edycja broszur reklamowych, a po raz pierwszy od 15 lat zawierająca oświadczenia woli, umożliwiła 30 tysiącom pełnoletnich osób poznanie ich znaczenia, a tym samym obowiązującego w Polsce prawa z zakresu transplantacji.

Zgodnie z polskim prawem, pobrania komórek, tkanek lub narządów ze zwłok ludzkich w celu ich przeszczepienia można dokonać, jeżeli osoba zmarła nie wyraziła za życia sprzeciwu. Sprzeciw można wyrazić w 3 formach: (1) wpisując w centralnym rejestrze sprzeciwów (CRS) na pobranie komórek, tkanek i narządów ze zwłok ludzkich; (2) oświadczenia pisemnego zaopatrzonego we własnoręczny podpis; (3) oświadczenia ustnego złożonego w obecności co najmniej dwóch świadków, pisemnie przez nich potwierdzonego. Sprzeciw może być cofnięty w każdym czasie. Przepisy stosuje się również do sprzeciwu wyrażanego przez przedstawiciela ustawowego.

Pierwsze zgłoszenia w CRS zarejestrowano w październiku 1996 r. Przez 24 lata - do 31 grudnia 2020 r. w CRS zarejestrowano 37392 sprzeciwy na pobranie po śmierci komórek tkanek i narządów oraz 336 cofnięć sprzeciwów. Tylko w 2020 r. do CRS wpłynęło 1601 zgłoszeń sprzeciwu i 7 zgłoszeń cofnięcia sprzeciwu, w tym 1190 zgłoszeń własnych i 418 oświadczeń złożonych przez przedstawicieli ustawowych. Pomimo, że w Polsce obowiązuje model opt-out (zarejestrowanego sprzeciwu) wiele osób świadomie wyraża akceptację na pobranie swoich narządów po śmierci. Wyniki badań społecznych przeprowadzonych przez CBOS w 2016 r. wykazały, że 80% respondentów zgadza się na pobranie swoich narządów po śmierci w celu ich przeszczepienia, ale jednocześnie 75% Polaków nie poruszało tego tematu z bliskimi.

O tym, że istnieje możliwość wypełnienia oświadczenia woli, słyszało 62% osób.

Własnoręczne podpisanie oświadczenia ułatwia bliskim osoby zmarłej oraz lekarzom uszanowanie wyrażonej woli.

Po wypełnieniu oświadczenia poinformuj swoich bliskich, że to zrobiłeś.

Oświadczenie woli ma charakter jedynie informacyjny i nie trzeba go nigdzie zgłaszać ani rejestrować.

Oświadczenia woli (karty dawcy, donor cards) powstały w 1972 roku z inicjatywy Brytyjki Elisabeth Ward, której 12-letni syn Timbo chorując na przewlekłą chorobę nerek, przez kolejne 22 lata miał trzykrotnie przeszczepianą nerkę. Oświadczenia woli przyjęły się w wielu krajach, także w Polsce. Druki oświadczeń woli publikowane są przez różne organizacje i instytucje, np. opracowane przez Centrum Organizacyjno-Koordynacyjne ds. Transplantacji Poltransplant dostępne są na stronie: http://www.poltransplant.pl/Download/ow_form_2010.pdf, zaś wydane w ramach kampanii informacyjno-edukacyjnej Ministerstwa Zdrowia pn. „Solidarnie dla transplantacji” można pobrać ze strony <http://zgodanazycie.pl/do-pobrania/>
dr n. med. Aleksandra Woderska-Jasińska

<http://studenckistarter.pl/>

Ustawa z dnia 1 lipca 2005 r. o pobieraniu, przechowywaniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów, Załącznik do obwieszczenia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 4 listopada 2020 r. (poz. 2134)

Malanowski P, Centralny Rejestr Sprzeciwów, Poltransplant Biuletyn Informacyjny Nr1(30) 2021

CBOS Centrum Badań Opinii Społecznych, Postawy wobec transplantacji narządów, Komunikat z badań nr 119/2016, Warszawa, sierpień 2016

Illman J, Elisabeth Ward: pioneer of organ donor cards, *BMJ* 2020;370:m3346

20. Bieg po Nowe Życie już za nami

Uczestnicy Biegu Po Nowe Życie

14 maja 2022 r. w Wiśle odbyła się 20. edycja Biegu po Nowe Życie. Niezmiennie celem projektu jest edukacja i promocja w dziedzinie transplantacji.

Bohaterami wydarzenia są osoby po przeszczepieniu oraz dawcy rodzinni, którzy jak zawsze wystartowali w marszu nordic walking ze znanymi osobami ze świata medycyny, filmu, teatru, estrady, sportu i mediów oraz partnerami. A to, co dodaje jeszcze więcej radości, to fakt że takich osób po transplantacji i dawców rodzinnych w Wiśle było ponad 80 – relacjonuje Jan Stępiak, koordynator osób po transplantacji i dawców rodzinnych. Klinikę Transplantologii i Chirurgii Ogólnej naszego szpitala reprezentowali pacjenci po transplantacji nerki: Andrzej Marciniak, Romuald Jakubowski i Jan Stępiak.

Bieg po Nowe Życie wspierają osoby znane. Himalaista Krzysztof Wielicki mówi, że każdy, komu leży na sercu transplantologia powinien być na Biegu po Nowe Życie. *Oddanie swoich narządów, czy za życia, czy po śmierci, to najwyższy stopień empatii. To wydarzenie to wyraz szacunku dla lekarzy, ale także i dla dawców – uważa Krzysztof Wielicki.*

W przeddzień Biegu po Nowe Życie w Hotelu Gołębiowski w Wiśle odbyła się VII Gala polskiej transplantologii Drugie Życie, podczas której nagrodzono osoby i instytucje, które szczególnie zasłużyły się dla medycyny transplantacyjnej. Nagrodę w kategorii osobowość polskiej transplantologii przygotowaną przez grafika Andrzeja Pągowskiego decyzją kapituły otrzymał Profesor Zbigniew Włodarczyk, kierownik Kliniki Transplantologii i Chirurgii Ogólnej. W imieniu nieobecnego w Wiśle Prof. Włodarczyka nagrodę odebrał pacjent Jan Stępiak.

*Opracowanie: Jan Stępiak
pacjent 15 lat po transplantacji nerki*

Reprezentant naszej kliniki - Pan Andrzej Marciniak

Gala Polskiej Transplantologii

Łącząc umysły, tworzymy przyszłość

Uczestnicy misji gospodarczej EXPO Dubai 2020

Wystawy światowe (fr. exposition universelle, w skrócie nazywane EXPO), to globalne wydarzenia, których celem jest nie tylko prezentacja atutów krajów-uczestników, ale także zdefiniowanie wyzwań stojących przed ludzkością i zaprezentowanie historycznych, jak i przyszłych rozwiązań osiągniętych dzięki pracy przedstawicieli poszczególnych krajów. Na cyklicznie organizowane wystawy światowe EXPO zjeżdżają się przedstawiciele z całego świata, co stanowi niepowtarzalną okazję do międzynarodowej wymiany naukowej, przedsiębiorczej, kulturowej i artystycznej. Wystawy sięgają historią do 1791, gdy został zorganizowany pierwszy Światowy Targ, odbywający się w czeskiej Pradze. Cykl Światowych EXPO rozpoczął się dopiero wraz z The Great Exhibition, która miała miejsce w Londynie w roku 1851. Aktualna edycja EXPO 2020 w Dubaju (ZEA) została opóźniona z powodu pandemii. Nie umniejszyło to jednak rozmachu i prestiżu tego przedsięwzięcia.

W dniach 2-6 lutego 2022 r. odbyła się misja gospodarcza EXPO DUBAI 2020, w ramach której w Pawilonie Polskim miało miejsce seminarium biznesowe „The Future of Health - How Is Technology Revolutionizing

Od lewej: dr hab. Katarzyna Sierakowska, prof. UMK, Michał Korolko, prezes zarządu Toruńskiej Agencji Rozwoju Regionalnego, dr n. med. Michalina Kołodziejczak, mgr inż. Michał Joachimiak

Healthcare?"; mające na celu prezentację polskich osiągnięć, wiedzy i technologii oraz stwarzające możliwość zrozumienia potrzeb rynku bliskowschodniego i zainicjowania współpracy z przedstawicielami z krajów arabskich. Na seminarium reprezentanci zespołu, realizującego grant Narodowego Centrum Badań i Rozwoju (kierowanego przez dr hab. Rafała Adamczaka, prof. UMK oraz dr hab. Katarzynę Sierakowską, prof. UMK) – dr n. med. Michalina Kołodziejczak z Kliniki i Katedry Anestezjologii i Intensywnej Terapii CM UMK, Szpitala Uniwersyteckiego im. A. Jurasza oraz mgr inż. Michał Joachimiak z Katedry Informatyki Stosowanej UMK, przedstawili wykład p.t.:

"AI-assisted, mechanical ventilation decision support system for COVID-19 patients". Zespół grantowy stawia sobie ambitny cel stworzenia doradczego systemu wspomagającego sterowanie respiratorami. System, o roboczej nazwie Odyn, przetwarza duże ilości danych, zbieranych jednocześnie, z wielu źródeł, dla wielu pacjentów więc jest systemem typu Big Data. Zespół ma nadzieję, że Odyn będzie przyspieszał decyzje, podając sugestie nastaw i w ten sposób pomagał w krytycznych momentach, gdy ilość personelu eksperckiego w przeliczeniu na pacjenta jest krytycznie niska, w szczególności w czasie wysokiej amplitudy zachorowań COVID-19.

dr Michalina Kołodziejczak

Serce na nowo

30 czerwca 2022 r., Zakład Rehabilitacji Kardiologicznej i Promocji Zdrowia otrzymał 5 zestawów do hybrydowej telerehabilitacji kardiologicznej. Na ręce Pani Profesor Aldony Kubicy zestawy przekazali Pan Krzysztof Lipiński z firmy drEryk oraz Pan Dawid Kieś z Adamed Pharma.

Zestawy trafiły do naszego szpitala w ramach akcji społecznej „Serce na nowo” organizowanej przez Adamed, która kilkanaście lat temu powołała ogólnopolski program profilaktyki chorób serca i naczyń – „Serce na nowo”. W ramach programu prowadzi działania na rzecz zwiększenia świadomości życiowej, społecznej oraz zawodowej osób z chorobami układu krążenia. Dzięki profilaktyce, a przede wszystkim wiedzy, pacjenci mają szansę zapobiegać m.in. chorobie miażdżycowej i nadciśnieniu tętniczemu, a co za tym idzie, zawałowi mięśnia sercowego, zatoru tętnic obwodowych oraz udaru mózgu. „Serce na nowo” to aktywność społeczna, umożliwiająca lekarzowi, dzięki zastosowanej technologii, kontrolę przestrzegania zaleceń i parametrów życiowych podczas treningu pacjenta, a pacjentowi szybszy i bardziej

komfortowy sposób powrotu do zdrowia. Hybrydowa telerehabilitacja kardiologiczna to procedura medyczna, która wspiera proces leczenia oraz rekonwalescencji dla osób, które doświadczyły incydentów związanych z chorobami serca. Pierwszy jej etap odbywa się w ośrodku rehabilitacji bądź placówce medycznej. W kolejnym etapie pacjent odbywa rehabilitację w domu, co sprzyja jego wygodzie, a także zmniejsza ryzyko zakażeń, co ma szczególne znaczenie w dobie pandemii COVID-19.

Choroby układu krążenia są obecnie główną przyczyną zgonów nie tylko w Europie, ale i na całym świecie. Według danych raportu WHO z 2014 roku były one odpowiedzialne za 29,6% wszystkich z nich. Również w Polsce choroby układu krążenia, określane w nomenklaturze klinicznej jako choroby serca i naczyń, są dominujące, a statystyki mówią, że są one za 69,1% wszystkich zgonów w naszym kraju.

*Rekomendacja nr 24/2019 z dnia 19 kwietnia 2019 r.
Prezesa Agencji Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji
w sprawie zmiany technologii medycznej
w zakresie rehabilitacji kardiologicznej.*

Szybko płynie czas... rozpoczynamy drugą kadencję...

opieki, ratownik medyczny, magister zdrowia publicznego. Jej ścieżka zawodowa rozpoczęła się w 2014 roku od pracy w Szpitalnym Oddziale Ratunkowym naszego Szpitala, od 2017 roku jest pielęgniarką w I Oddziale Klinicznym Anestezjologii i Intensywnej Terapii z Pododdziałem Kardioanestezjologii. Posiada wieloletnie doświadczenie w opiece nad pacjentem w stanie zagrożenia życia lub wymagającym intensywnej terapii oraz pacjentem znieczulonym. Czas wolny spędza bardzo aktywnie – chodząc po górach i biegając trasy trailowe. Wraz z Przewodniczącą wyznaczone

Minęły cztery lata od utworzenia w 2018 roku Oddziału Kujawsko-Pomorskiego Polskiego Towarzystwa Pielęgniarek Anestezjologicznych i Intensywnej Opieki. Ustępujący Zarząd przetał szlaki i wyznaczył drogi swoim następcom. Choć pandemia uniemożliwiła realizację wszystkich planów pierwszą kadencję zaliczamy do spełnionych. Udało się nam zgromadzić liczne środowisko pielęgniarek i pielęgniarzy anestezjologicznych i intensywnej opieki na spotkaniu naukowo-szkoleniowym w listopadzie 2018 roku, zorganizować ogólnopolskie Seminarium Dobrej Praktyki, które gdyby nie pandemia miałyby miejsce w Toruniu w marcu 2020 roku, a ostatecznie odbyło się online na XII Zjeździe Polskiego Towarzystwa Pielęgniarek Anestezjologicznych i Intensywnej Opieki. Zarząd pierwszej kadencji brał udział w licznych spotkaniach z przedstawicielami Izby Pielęgniarskich województwa, innych Towarzystw, uczestniczył w komisjach kwalifikacyjnych różnych form kształcenia podyplomowego. Członkowie naszego Oddziału odegrali ważną rolę w tworzeniu i współtworzeniu zaleceń zapewniających bezpieczeństwo personelu medycznego w trakcie opieki nad pacjentem zakażonym/podejrzany o zakażenie wirusem SARS-CoV-2 (COVID-19) – nie tylko w oddziale intensywnej terapii.

23 czerwca w sali konferencyjnej naszego szpitala odbyło się drugie Walne Zebranie członków Oddziału Kujawsko - Pomorskiego PTPAiO podczas którego wybrano nowy Zarząd na kadencję 2022-2026. Przewodniczącą została Pani Kamila Ostaniewicz – magister pielęgniarstwa, pielęgniarka specjalista w dziedzinie pielęgniarstwa anestezjologicznego i intensywnej

cele i zadania realizować będą pozostali członkowie Zarządu. Wiceprzewodniczącym wybrano Pana Grzegorza Ulenberg, rolę Sekretarza powierzono Pani Marcie Zboińskiej, pieczę nad finansami i funkcję Skarbnika Oddziału kontynuować będzie ponownie wybrana na to stanowisko Pani Hanna Sikorska-Rybczyńska.

Nowemu Zarządowi życzę dużo wytrwałości, entuzjazmu i twórczych inicjatyw.

Marta Jasiewicz

Lekcje języka polskiego w naszym szpitalu

5 maja zainaugurowaliśmy lekcje języka polskiego dla kilkunastu pracowników medycznych, którzy w wyniku działań wojennych przybyli do Polski z Ukrainy i rozpoczęli pracę w naszym szpitalu. Zajęcia poprowadziła Pani dr hab. Małgorzata Gębka-Wolak, prof. UMK, kierownik Katedry Języka Polskiego Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. 8 czerwca

podczas specjalnego spotkania dyrektor szpitala Jacek Kryś osobiście podziękował Pani Profesor za pełne zaangażowania, profesjonalne przygotowanie kursu, szczególnie w zakresie komunikacji z pacjentem. W imieniu swoim oraz całej społeczności szpitala przekazał serdeczne podziękowania i słowa uznania za trud wykonanej pracy.

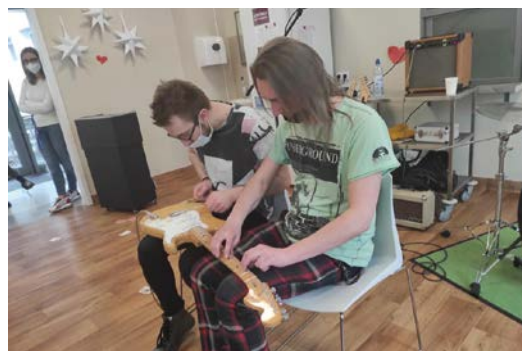
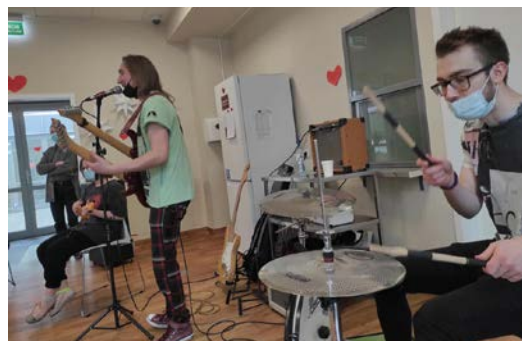

Spotkanie z dyrektorką szpitala

Z wizytą w Oddziale Psychiatrii dla Dzieci i Młodzieży

Co u nas? Czas pandemii narzucił nam zupełnie inne normy funkcjonowania, ograniczenia i zamknięcie, warunkujące bezpieczeństwo. Tym bardziej cieszymy się bardzo, że powolutku i z zachowaniem zasad bezpieczeństwa „otwieramy się”.

17 marca przywitaliśmy z wielką radością naszego zaprzyjaźnionego pARTyzanta czyli Krzysztofa Toczko z zespołem, z którym wierzę, że stworzymy jeszcze wiele cudownych projektów muzycznych. Odwiedził nas również Czarodziej Jakub Walkowiak, z którym odbyliśmy podróż do świata magii.

13 kwietnia, jak co roku, pielęgnujemy naszą tradycję przygotowywania Świąt Wielkanocnych, w której uczestniczyli nauczyciele ze szkoły szpitalnej wraz z naszymi dziećmi. Było pysznie, zapach pieczonych i dekorowanych mazurków rozniósł się jeszcze długo w całym oddziale. Były życzenia, te dobre, te na które tak czekamy i wierzymy w kolejny Początek, dający nadzieję.

28 kwietnia pożegnaliśmy naszych tegorocznych maturzystów. Podczas uroczystego spotkania głos zabrała Pani Izabela Maciejewska, Dyrektor Szkoły Szpitalnej nr 33, a w imieniu personelu życzenia pomyślnie zdanych egzaminów, dobrych wyborów życiowych i odpowiedzialnego korzystania z wolności, tak wpisanej w ten etap życia, złożył dr Jakub Sempowicz. Uroczystość zakończyliśmy wspólnym, smacznym biesiadowaniem.

Dorota Wiśniewska

Piękny Dzień Mamy

W najpiękniejsze święto wszystkich Mam, mamy dzieci przebywających w Szpitalu Jurasza obchodziły swoje święto w niecodziennych okolicznościach. Mogły skorzystać z usług masażyści, fryzjerów, porad wizażystki, dietetyczki, pomalować paznokcie, napić się pysznej kawy, zjeść kanapki i ciasto. Był to niezwykle czas wielu uśmiechów i oderwania od troski o życie i zdrowie dziecka. *Bez pomocy wielu firm, zaprzyjaźnionych, dobrych ludzi, którzy w ten dzień chcieli dać coś od siebie, nie byłoby tak wspaniałego działania. Jak się okazuje, aby zrobić coś wyjątkowego trzeba się napracować, ale nie aż tak bardzo* - powiedziała Julia Rozworowska, jedna z organizatorek. To co najważniejsze i było podkreślane kilkakrotnie: „szczęśliwa mama to szczęśliwe dziecko. Dlatego działanie organizatorów jest

kierowanie właśnie do mam, bo od mam wszystko się zaczyna”. Fundacja Piękny Dzień Mamy formalnie działa od niedawna. Akcją dla szpitala organizowała jednak już czwarty raz. W kularach mówi się, że takich akcji ma być więcej, być może i w innych szpitalach.

*materiał nadesłany przez Fundację Piękny Dzień Mamy
fot. Michał Tomaszewski*

Najwspanialsze święto wszystkich dzieci

1 czerwca to święto wszystkich dzieci, które w szpitalu obchodziliśmy w sposób szczególny na wszystkich oddziałach. Nauczyciele szkoły szpitalnej wraz z licznymi przyjaciółmi przygotowali mnóstwo atrakcji i niespodzianek. Dzieci w Klinice Pediatrii, Hematologii i Onkologii bawiły się w rytmach zumby, uczestniczyły w licznych konkursach i delektowały się smakołykami przekazanymi przez darczyńców.

Zabawy, konkursy i balonowe inspiracje towarzyszyły dzieciom na Oddziale Klinicznym Chirurgii Ogólnej i Onkologicznej oraz w Klinice Pediatrii Alergologii i Gastroenterologii.

W Klinice Psychiatrii na oddziale stacjonarnym dzieci pod czujnym okiem muzyków z zespołu pARTyzant tworzyli własne aranżacje muzyczne. Pełni zapału i inwencji muzykowali z wykorzystaniem wcześniej wykonanych instrumentów z materiałów ekologicznych. Radosnym akcentem okazało się grupowe puszczanie baniek mydlanych. Próba „wydmuchania” największej i najpiękniejszej bańki pozwoliła wszystkim – dzieciom, nauczycielom i opiekunom medycznym poczuć i odnaleźć w sobie dziecięcą spontaniczność i wielką radość.

Zumba tańczona wraz z instruktorem tańca Pawłem Milhausenem była kulminacyjnym punktem zabaw na oddziale dziennym Kliniki Psychiatrii. Miłym akcentem tego święta stało się wspólne wyjście na lody i do ogrodu sensorycznego. Wszyscy delektowali się też pizzą ufundowaną przez Pizzerię Amici i cieszyli się z prezentów.

Radość tego dnia i pozytywne wrażenia sprawiły, że wszystkie dziecięce buzie były uśmiechnięte, a „nic nie daje tyle radości, ile daje uśmiech dziecka”, a tym bardziej dziecka chorego.

Bożena Gęborys – nauczycielka ZS 33

pARTyzant jak zawsze z uśmiechem

W królestwie baniek mydlanych

Bajki polsko-ukraińskie od Wydawnictwa UMK

Słodko i zdrowo

Taneczne akrobacje

Odznaczony „Meritus Pro Medicis”

Doktor Mieczysław Boguszyński, specjalista w dziedzinie chorób zakaźnych, anatomii patologicznej, medycyny społecznej i organizacji ochrony zdrowia – za szczególne zasługi dla środowiska lekarskiego został w br. uhonorowany odznaczeniem „Meritus Pro Medicis”.

Mieczysław Boguszyński urodził się 16 grudnia 1930 r. w Szubinie. Po ukończonych w 1957 r. studiach na AM w Gdańsku – wrócił do Szubina, podejmując początkowo pracę w powiatowej Stacji Pogotowia Ratunkowego, a następnie w Szpitalu Powiatowym. Był tam zatrudniony do 1978 r. Stworzył od podstaw samodzielny 35-lóżkowy oddział zakaźny - kierował nim od stycznia 1962 r. do chwili jego likwidacji w 1976. Od 1958 r. równolegle pracował jako państwowy powiatowy inspektor sanitarny. Przez cały okres pracy w Szubinie Doktor Boguszyński pełnił dyżury w szpitalu i na pogotowiu, przez 15 lat sprawował opiekę lekarską nad wychowankami Zakładu Poprawczego, a – na prośbę Towarzystwa Wiedzy Powszechnej - wygłaszał comiesięczne prelekcje o zdrowiu we wsiach powiatu szubińskiego. W 1978 r. przeniósł się z rodziną do Bydgoszczy, początkowo objął stanowisko zastępcy dyrektora ds. lecznictwa w Wojewódzkim Szpitalu Zespolonym. W lutym 1981 r. został powołany na stanowisko dyrektora nowego, 810-lóżkowego Szpitala XXX-lecia (obecnie Szpital im. Bizuela). Zbiegło się to z okresem przygotowań bazy szpitalnej dla przyszłej AM w Bydgoszczy

- do nowego szpitala przeniesiono wszystkie jednostki organizacyjne rozbudowywanego Szpitala im. dr. Jurasza – przyszłego szpitala klinicznego. W lipcu 1984 r. Sejm powołał Akademię Medyczną w Bydgoszczy. Wszystkie jednostki przebywające gościnnie na terenie Szpitala XXX-lecia weszły w skład powołanego 1 stycznia 1985 r. Państwowego Szpitala Klinicznego. Mieczysław Boguszyński został jego pierwszym dyrektorem i kierował nim do przejścia na emeryturę w 1999 r.

Na szczególną uwagę zasługuje troska Doktora o zachowanie dla potomnych pamięci o ludziach, którzy tworzyli w swoim regionie, miejscu pracy historię medycyny. Dbał o to, przewodnicząc Komisji Historycznej, publikując w „Primum”, pisząc książki. Dotychczas ukazały się: „Kronika Bydgoskiego Towarzystwa Lekarskiego”, „Onkologia w Bydgoszczy”, „Od warsztatu balwierskiego do szpitala klinicznego. Z kart historii bydgoskiego lecznictwa”, „W kręgu Eskulapa – o stuletnim szpitalu im. dr. Janusza Korczaka i lecznictwie w Szubinie”. Wkrótce ukaże się książka o szpitalu, którym kierował prawie 20 lat – „Z szacunku dla dokonań. Z dziejów szpitala klinicznego im. dr. A. Jurasza w Bydgoszczy”. Ale to nie wszystko - XLI Sprawozdawczo-Wyborczy Zjazd Lekarzy BIL zaapelował do ORL o podjęcie działań w celu wydania książki o historii BIL i powierzenie pracy nad jej powstaniem Mieczysławowi Boguszyńskiemu, jako uznanemu specjalistcie z tego zakresu.

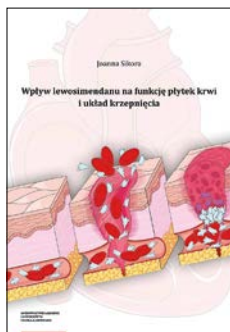
Magdalena Godlewska

Książki na receptę

Rozpoczynamy nowy cykl w naszym biuletynie. Dzięki współpracy z Wydawnictwem Naukowym Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, będziemy co kwartał polecać Państwu nowości wydawnicze, które warto mieć w swojej bibliotece. Zapraszamy do lektury.

Joanna Sikora, Wpływ lewosimendanu na funkcję płytek krwi i układ krzepnięcia, Toruń 2022, ss. 108.

Niewydolność serca jest zespołem klinicznym będącym końcowym, wspólnym etapem wielu chorób sercowo-naczyniowych. To stan patologiczny, w którym serce nie może pompować krwi w ilości wystarczającej, by sprostać zapotrzebowaniu metabolicznemu tkanek, lub jest w stanie to zrobić przy zwiększonym ciśnieniu napełniania. W ostatnich dziesięcioleciach u pacjentów z niewydolnością serca coraz większą uwagę, poza zaburzeniami hemodynamicznymi, zwracają mechaniczne i neurohormonalne kaskady sygnałów oraz proces remodelingu lewej komory. Niewątpliwą lukę w zakresie nauk podstawowych stanowią obraz kliniczny hemostazy oraz monitorowanie układu krzepnięcia i funkcji płytek krwi. Dziwi to tym bardziej, że leczenie przeciwplatekcyjne jest niekwestionowanym standardem postępowania u osób z chorobami układu krążenia z podłożem miażdżycowym.

Od wydawcy

Jan Kopcewicz, Włodzisław Duch, Andrzej Strobel, Kosmos i życie, Toruń 2022, ss. 370.

Istnieją dwie koncepcje statusu życia we Wszechświecie. Jedna jest taka, że życie jest niezbyt ważną, raczej przypadkową ozdobą świata fizycznego, bez większego znaczenia dla globalnego, kosmicznego porządku. Koncepcja druga to przekonanie, że życie ma głębokie znaczenie w funkcjonowaniu Wszechświata. Druga koncepcja przejawia się szczególnie w tzw. zasadach antropicznych, które przyjmują, że model kosmologiczny Wszechświata powinien uwzględniać istnienie życia i rozumnego obserwatora. Faktem jest bowiem, że niektóre z warunków koniecznych do powstania życia mają charakter koincydencji kosmologicznych wiążących się z charakterystykami globalnymi Wszechświata. Książka zawiera ogólne wiadomości na temat struktury i funkcjonowania Wszechświata oraz charakterystykę życia ziemskiego. Dyskutuje się także, czy życie podobne do ziemskiego występuje również w innych miejscach Kosmosu. Autorzy publikacji (biolog, fizyk, astronom) próbują odpowiedzieć na pytania: skąd wziął się Wszechświat? Jak ewoluuje? Jak powstało w nim życie i świadome istoty?

Od wydawcy

Łukasz Kędziora, Sztuka i mózg. W stronę percepcyjnie zorientowanej historii sztuki, Toruń 2022, ss. 376.

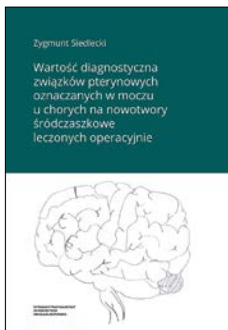
W książce autor zaprezentował szeroką perspektywę nurtu badań nad obiektami artystycznymi, którą nazwał percepcyjnie zorientowaną historią sztuki. Czytelnik znajdzie tam dziesięć analiz dorobku słynnych badaczy sztuki i artystów, których twórczość była i jest związana z problemami percepcji w różnych jej ujęciach. Znalazły się tam między innymi takie perspektywy, jak stworzona przez Heinricha Wölfflina koncepcja cielesnego zaangażowania w architekturę, sformułowana przez Hansa Prinzhorna systematyka dzieł osób z zaburzeniami psychicznymi, biologiczne podejście Ernsta Gombricha, czy brawurowa interpretacja Guerniki Picassa autorstwa Rudolfa Arnheima.

Od wydawcy

Zygmunt Siedlecki,
Wartość diagnostyczna
związków pterynowych
oznaczanych w moczu
u chorych na nowotwory
śródczaszkowe leczonych
operacyjnie, Toruń 2022,
ss. 166.

Podstawowym sposobem monitorowania przebiegu i leczenia nowotworów mózgowia są badania obrazowe, natomiast markery biochemiczne nie są dostatecznie poznane dla tej grupy nowotworów. Dlatego też oznaczanie markerów nowotworów mózgu w płynach ustrojowych jest przedmiotem intensywnych poszukiwań [...]. Autor pracy postanowił zbadać, czy oznaczanie wybranych związków pterynowych w moczu może mieć potencjalną wartość diagnostyczną, predykcyjną i rokowniczą u chorych z guzami mózgu [...]. Przedstawiona praca podnosi bardzo istotny klinicznie, a często pomijany, aspekt możliwości biochemicznej

diagnostyki i monitorowania nowotworów śródczaszkowych. Uzyskane w niej wyniki stanowią podstawę do dalszych badań klinicznych. Możliwość wykonywania częstych i nieinwazyjnych testów monitorujących postępy leczenia czy też progresję guzów wewnątrzczaszkowych miałaby bardzo duże znaczenie w neuroonkologii [...]. Stąd też recenzowana praca jest niemal pionierska wśród bogatej literatury dotyczącej stężenia związków pterynowych w moczu.

Z recenzji prof. dr. hab. Leszka Sagana

UNIWERSYTET
MIKOŁAJA KOPERNIKA
W TORUNIU

Wydawnictwo Naukowe

Wydawnictwo Naukowe
Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu
ul. Gagarina 5, 87-100 Toruń
tel. 56-611-42-95
www.wydawnictwo.umk.pl
e-mail: wydawnictwo@umk.pl

WAKACYJNY KONKURS FOTOGRAFICZNY

Tradycyjnie, jak co roku zapraszamy do przesyłania zdjęć z wakacyjnych podróży – tych małych i tych dużych: nadmorskie zachody słońca, górskie potoki, leśne ostępy, a może własny ogródek – każde miejsce ma swój urok! Najlepsze nadesłane fotografie opublikujemy w kolejnym wydaniu naszego biuletynu oraz nagrodzimy. Zdjęcia w formacie jpg można przesłać **do 31 sierpnia** na adres e-mail: biuletyn@jurasza.pl

Przesłanie zdjęć jest jednocześnie zgodą na ich publikację w biuletynie wraz z imieniem i nazwiskiem autora.

Podziękowanie

W kwietniu
korzystałem z opieki medycznej Waszego szpitala.
Wykonywano u mnie operację przegrody nosowej
i kilka dni spędziłem na oddziale otolaryngologicznym.

Piszę, ponieważ chciałbym podziękować całemu zespołowi, który się mną zajmował. Zarówno lekarze, jak i pielęgniarki, a także inni pracownicy szpitala, byli bardzo mili i pomocni. Nie czułem się traktowany przedmiotowo, wręcz przeciwnie, odczułem osobiste zainteresowanie i empatię. Lekarze od samego początku, wyjaśniali mi przebieg zabiegu i leczenia, a także chętnie udzielali odpowiedzi na moje pytania. Dzięki temu wiedziałem, co się będzie ze mną działo i wpływało to na mnie uspokajająco.

Jestem Świadkiem Jehowy i bardzo sobie cenię również to, że lekarze uszanowali moją decyzję dotyczącą krwi. Nie czułem się z tego powodu dyskryminowany i oceniany, co również bardzo dobrze wpływało na moje samopoczucie. Cieszę się, że jako szpital jesteście gotowi dostosowywać swoje metody leczenia do przekonań pacjenta. Po zabiegu, gdy źle zniosłem narkozę, pielęgniarki okazały mi dużą troskę i ze zrozumieniem udzielały mi pomocy.

Choć powód mojej wizyty był dla mnie stresujący, to dzięki pracy i profesjonalnemu podejściu całego oddziału otolaryngologii, pobyt u Was będę wspominał miło. Jeszcze raz bardzo dziękuję i serdecznie pozdrawiam.

Łukasz Gumiński

Sprostowanie

W poprzednim numerze biuletynu na zdjęciu ze str. 3 znalazł się dr Tomasz Bogiel. Za brak informacji przepraszamy.

Biuletyn Nasz Szpital

Kwartalnik
Szpitala Uniwersyteckiego nr 1 im. dr. A. Jurasza

Wydawca

Szpital Uniwersytecki nr 1 im. dr. A. Jurasza,
85-094 Bydgoszcz, ul. M. Skłodowskiej-Curie 9
Nr ISSN 2545-0336

Redakcja

Szpital Uniwersytecki nr 1 im. dr. A. Jurasza
Dział Organizacji i Nadzoru
tel. 52/585-43-53
Czekamy na Państwa opinie, uwagi i propozycje
pod adresem: biuletyn@jurasza.pl

Fotografia na okładce

Roman Bosiacki

Projekt, skład i druk

BORA Artur Fellmuth
ul. Świecka 8, 85-040 Bydgoszcz
biuro@bora.pl

Nakład

1200 bezpłatnych egzemplarzy

Redakcja zastrzega sobie prawo do skracania i poprawiania materiałów oraz zmian w tytułach.

Za treść reklam nie odpowiadamy.
e-mail: sekretariat@jurasza.pl, www.jurasza.pl

Ministerstwo Zdrowia

Program pilotażowy

oddziaływań terapeutycznych skierowanych do dzieci i młodzieży problemowo korzystających z nowych technologii cyfrowych oraz ich rodzin

- Twoje dziecko spędza przed komputerem lub smartfonem **niepokojąco dużo czasu?**
- **Nie udaje Wam się** kontrolować czasu dziecka spędzanego online?
- **Niepokoi Cię** wpływ korzystania z komputera na jego stan zdrowia, naukę, relacje z rodziną czy przyjaciółmi?
- **Zastanawiasz się czy** nie jest uzależnione od internetu?

Skorzystaj z programu skierowanego dla dzieci i młodzieży problemowo korzystających z nowych technologii cyfrowych.

Od grudnia 2021 roku w 10 ośrodkach w Polsce prowadzony jest program oddziaływań terapeutycznych dla dzieci i młodzieży problemowo korzystających z nowych technologii cyfrowych.

Dla kogo?

Z pomocy mogą skorzystać dzieci i młodzież do zakończenia kształcenia w szkołach oraz ich rodziny.

Nie potrzeba skierowania – wystarczy zgłosić się do ośrodka uczestniczącego w programie.

Jaka pomoc?

W ośrodkach pomocy udzielają psychiatry, psycholodzy i psychoterapeuci. Można skorzystać m.in. z terapii grupowej i rodzinnej.

Ile to kosztuje?

Pomoc udzielana jest bezpłatnie, w ramach ubezpieczenia NFZ.

Nowa Kia Niro Hybrid

Wspaniałej podróży!

Movement that inspires

Niepowtarzalny styl. Wnętrze, jakiego jeszcze nie było. Wiele odmian jednostek napędowych, w tym klasyczne wersje hybrydowe oraz plug-in. Nowa Kia Sportage. Dla miłośników najnowszych technologii. Dla ciekawych świata. Dla Ciebie.

**MAKAREWICZ
AUTORYZOWANY DEALER
KIA POLSKA**

ul. Fordońska 353
85-766 Bydgoszcz
T: +48 52 384 58 37

E: sprzedaz.makarewicz@kiamotors.pl
www.kiamakarewicz.pl

Gwarancja Kia obejmuje okres 7 lat od daty pierwszej rejestracji lub 150 000 km, w zależności od tego, co nastąpi wcześniej. Szczegółowe okresy gwarancji oraz jej warunki (np. dotyczące akumulatorów, powłoki lakierowej lub wyposażenia) określone są w książce gwarancyjnej. Zużycie paliwa i emisja CO₂ (cykl mieszany): 5,0 - 7,2 l/100 km, CO₂ 125 - 163 g/km. Wartości zużycia paliwa i emisji (cykl WLTP) wynikają z wersji/wariantu pojazdu oraz z jego wyposażenia. Dane zużycia paliwa mają charakter porównawczy i zostały uzyskane na stanowisku pomiarowym zgodnie z wymaganiami Rozporządzenia (WE) 715/2007. Wartości rzeczywiste mogą być inne w zależności od warunków i stylu jazdy.

